

Klubbar...

góðkendum goymslum undir somu treytum, sum rúsdrekka annars verður innflutt undir.

Í hægstarættardómi frá 1924 er staðfest, at stýrið fyri ein klubba í Føroyum framdi brot á bannið í lógarinnar § 1, stk. 1, tá ið tað skipaði fyri, at skonkt varð til limirnar ímóti gjaldi. Í dóminum varð upplýst, at klubbin tók ein vinning upp á 25%, tá ið innkeypsprisur, tollur og flutningskostnaður var góldin. Vinningurin varð brúktur til viðlíkahald av hølunum, og fyri at gjalda ókeyps skeinking til veitslur.

Ølklubbarin

Hóast henda hægstarættardóm, so tóku seg upp fyrst í 1960 árunum hinir sokallaðu ølklubbarin í Føroyum, sum skeinktu til limirnar ímóti gjaldi, og har solumynstrið var nakað hitt sama sum nevnt í áðurnevnda hægstarættardómi. Hesir virka sum kunnugt enn eftir sama mynstri.

Løgfrøðingar meta, at tá hesir klubbar hava virkað ótarnað í nærum 30 ár við myndugleikanna kunnleika og í strið við orðaljóðið av § 1, stk. 1 sbr. hægstarættardóminum frá 1924, so er nú skapað ein vanarættarlaga regla, sum setir til vikis § 1, stk. 1 á hesum øki. Henda vanarættarlaga regla er so tulkað sera avmarkað, soleiðis at hon bert kemur upp á tal í teim færum, tá ið skeinkt verður til limirnar í klubba ímóti gjaldi, hetta rúsdrekka bert verður drukkið í hølum ølklubbarans, og at stóðin av vinninginum við solumi ikki er størri enn neyðugt er fyri at gjalda vanliga løn til barrverð, høli, reingerð, sum er ájovn við løn fyri annað arbeiði av líknandi slag her í Føroyum, har rúsdrekka ikki er uppi.

Skamtan

Lógin frá 1980 um skamtan av rúsdrekka ásetir skamtan fyri rúsdrekka soleiðis, at ongum er loyvt at flyta um ársfjórðingin meira enn 9 litrar av rúsdrekka við meiri enn 23% alkoholinnehaldi og/ella 9 litrar av heitvini ella líkari. Eisini er í somu lóg ásett, at um mánaðin er ikki loyvt at flyta inn ella keypa frá feroyskum bryggjarum meira enn 4 kassar av gulløli. Vin og veðrað/silvurstyrki er ikki skamtad. Í lógini er landsstýrin heimilað at geva undantak frá skamtannareglunum, og hevur henda regla seinastu árin verið fyrirsit soleiðis, at eykaloyvi hevur verið

veitt til føðingardagshald 40, 50, 60, 65, 70, 75 ár o.s.fr., brúdleyp, silvur-brúdleyp og gullbrúdleyp, minningarhald fyri at hava sitið í starvi hjá sama arbeiðsgevara í 25, 30, 35 ár o.s.fr., ársveitslur hjá feløgum í teim færum, har ikki fleiri av limunum eru undir 20 ár, minningarhald hjá handilsfeløgum eftir virki í 25, 50 og 60 ár, tó treytað av, at haldini ikki eru fyri at stimbra vinnuvegin. Eisini er veitt eykaloyvi til umboðan hjá almennum myndugleikum, eitt nú landsstýri, kommunum og konslum.

Ikki sterkari enn 60%

Í lógini frá 1950 um innflutningsgjöld v.m., sum seinast broytt 1991 er ásett, at ikki er loyvt at framleiða rúsdrekka í Føroyum. Eisini er í somu lóg

ásett, at ikki er loyvt at flyta inn rúsdrekka, sum er sterkari enn 60% og heldur ikki er loyvt at flyta inn ella í Føroyum at bryggja øl við hægri styrki enn hitt sokallaða gulløli.

Revsingin fyri brot á rúsdrekka lógina er sekt, hefti ella fongsul uttan at ásett er, hvør mesta heimilaða fongsulsrevsingin er. Í dømsvenju hevur harðasta revsing fyri brot á rúsdrekka lógávuuna verið fongsul í upp til 4–6 mánaðir í færum, har vinningur við solumi hevur verið o.u. kr. 200.000,00 til kr. 300.000,00. Eftir lógini verða brot á rúsdrekka lógávuuna mett so álvarsom, at serlig rættarráð eru heimilað fátanum við góðkenning sorinskrivarans, tá ið rúsdrekka málið verða eftirkannað m.a. haldlegging, rannsókn og varðhaldsfongsling o.a.

Fyrsta skeinkiloyvi...

drekkja.

Í 1936 var rúsdrekka málið til umrøða á tingi, har uppskot vóru um stórar broytingar. Mælt varð til at seta á stovn einkarsølu fyri innflutning og sølu av rúsdrekka. Málið var útsett og ongantið avgreitt. Um hetta mundið varð greitt, at rúsdrekka lógávuuna varð vorðin ein blanding av forboðsloggávu og skattaloggávu. Rúsdrekkanýtslan var vorðin ein týðandi inn-tøkukelda hjá Føroya lógtingi. Í 1944 varð lógin broytt til, at rúsdrekka var skamtad soleiðis, at ikki varð loyvt at bileggja og avgreiða meir enn 9 litrar pr. fólk pr. fjórðings-árið. Árið eftir var lógin aftur broytt, soleiðis at skamtanin varð tikin av og aldursmarkið sett til 20 ár.

Í 1949 kom serstøk lóg, ið aftur skamtad rúsdrekka til somu nøgd sum í 1943. Henda lóg varð í 1980 avloyst av lógtingslóg frá 1980 um skamtan av rúsdrekka. Endamálið við lógini frá 1980 var at minka um ólóglegu søluna av rúsdrekka, at minka um nýtsluna sum heild hjá te einstaka og at royna at benda nýtsluna móti veikari rúsdrekka.

Uppskot um nýggja lóg

Tann 19. desember 1972 legði landsstýrið uppskot til nýggja rúsdrekka lógi lógtingið. Sambært hesum uppskoti mælti landsstýrið til stovnsting av einkarsølu við rúsdrekka, eins og tað var heimilað landsstýrinum

sambært lógaruppskotinum at loyva feroysku bryggjarinum at bryggja sterkt øl við styrki upp til 5 vektprosent í Føroyum. Lógaruppskotið frá 1972 varðveitti skamtanina frá 1949, eins og aldursmarkið var verandi óbroytt. Lógaruppskot landsstýrisins um nýggja rúsdrekka lóg varð við ymiskum broytingum samtykt við 3. viðgerð í apríl mánaða 1973. Samstundis sum uppskotið varð samtykt, avgjordi lógtingið, at lógin bert kundi verða lýst, um lógin eisini varð samtykt við folkaatkvøðu. Sum kunnugt datt lógin burtur við tað, at uppskotið varð felt við folkaatkvøðuni 8. november 1973.

Í 1980 varð rúsdrekka lógin frá 1928 broytt soleiðis, at loyvt var feroysku bryggjarinum at bryggja og útflyggja øl við upp til 5 vektprosentum i. Í sama viðfangi var tað sterkasta ølið bannað og tað sterkara ølið (gulløli) skamtad. Við heimild í somu lóg varð við kunngerð í 1980 loyvt feroysku bryggjarinum at útflyggja øl. Seinni er skattavátanin avtíkin, men annars eru ongur álvarsamar broytingar hendar rúsdrekka málinum, fyrr enn verandi uppskot varð lagt fyri Føroya lógting tann 10. apríl 1991.

Biltrygging 60% dýrari í Føroyum enn í Danmark

Meðan øll vinnurekandi í Føroyum við lógtingslóg eru áløgd vinningssteðg bæði í krónum og í prosentum, himprast Tryggingarsambandið ikki, vart av lógtingslóg, at hækka biltryggingina upp í 100%.

Felagið fyri Bilhandlarar og Verkstaðseigarar, FBV, áttalar harðliga tær broytingar í tryggingarviðurskiftinum, sum Tryggingarsambandið einvíst hevur sett í verk, uttan nakað sum helst fyrilit fyri teimum álvarslið avleiðingunum, hetta fær fyri ta vinnu, vit eru í, eins og fyri brúkarar sum heild.

Hevði Tryggingarsambandið havt gingið ynski okkara á mæti um at vera við til at forma ta nýggju tryggingarskipanina, hevði hon óivað eisini verið óðrvis. Men í røttum monopolsanda, valdi tryggingin at visa hesum samstarvi frá sær. Úrslitið er eisini hareftir.

Aftan á sleikisneisina kom rokningin

Fyri at taka broddin av síni ódamligu framferð, sendi Tryggingin nøkrum fám tryggingartakarum eina litla sleikisneis til jóla.

Men stutt eftir kom rokningin. Og hon var stór, tí eftir teirri nýggju skipanini er tryggingin í flestu færum hækkað munandi, og í nøkrum færum er talan um eina hækking uppá 100% og meira. Tað, sum tú beinanvegin leggur til merkis, er, at tað serliga eru tryggingarnar av teimum bilugu bilunum, sum eru hart raktar, hóast talan er um eina munandi hækking fyri bilar í øllum prisløgum, við onkrum einstøkum undantaki, sum ikki er vert at nevna.

Veruleikin er, at taka vit ta hægstu tryggingina á avsláttarstigi 0, eru tryggingarnar hækkaðar í miðal '37% eftir teirri nýggju skipanini, afturimóti teirri gomlu. Men hækkingin er ógvuliga ymisk, alt eftir hvørjari prisløgu, bilurin er í. Taka vit ein brúktan bil, sum er undir 25.000 krónur, er tryggingin hækkað 100%, og taka vit ein bil, sum er

verdur 300.000 krónur, er talan um eina hækking uppá «einans» 10%.

Fara vit mitt í avsláttarstigan, er myndin tann sama: Fyri ein bil, sum er verdur 25.000 krónur, hækkar tryggingargjaldið 96%. Hinvegin hækkar tað 4% fyri ein bil, sum er verdur 300.000 krónur.

Taka vit so hækkingina í teirri nýggju skipanini, afturimóti teirri gomlu, so visir tað seg, at har er talan um ein lutalsliga dýran bil, og har tryggingartakarinn er á teimum lægstu avsláttarstigunum, at tryggingartakarinn fær fyrirum av teirri nýggju skipanini. Hjá øllum øðrum verður tryggingin nógv dýrari.

Skoytast kann uppi, at tað hevur altíð verið væl dýrari at tryggja bilar í Føroyum, enn tað hevur verið í Danmark. Men nú hendan nýggja skipanin varð sett í verk á nýggj-árinum, er tað vorðið upp- aftur nógv dýrari.

Taka vit ta hægstu tryggingina, kostaði tað í miðal 23% meiri at tryggja ein bil í Føroyum eftir teirri gomlu skipanini, enn tað kostar í Danmark. Men nú tann nýggja skipanin er komin, kostar tað í miðal 60% meira at tryggja ein bil í Føroyum, enn tað ger í Danmark.

Fara vit so aftur mitt í avsláttarstigan, var tað 25% dýrari í miðal at tryggja ein bil í Føroyum eftir teirri gomlu skipanini, men nú er tað heili 52% dýrari.

Forkemur handlinum við brúktum bilum

Tann mest álvarsliga avleiðingin av hesi nýggju tryggingarskipanini er, at hon hevur skert møguleikarnar at handla við bilum munandi, bæði hjá brúkarunum og hjá bilhandlarunum.

Handlin við brúktum bilum er ein lutalsliga stóru partur av okkara

virkssemi. Men tað er eyðsýnt, at tað er trupult hjá fólki at keypa sær ein brúktan bil, nú tað heilt órimiliga kann henda, at tað verður eins dýrt um árið at tryggja bilin, sum hann kostaði at keypa.

Í hesum viðfangi skal bert verða mint á, at fyri at fáa figging til ein bil, er tað ein treyt, at bilurin er skrokkrtryggaður.

Hin møguleikin er so at keypa bilin kontant, men í hesum tíðum er óneyðugt at umrøða tann møguleikan gjallari.

Hetta fer so aftur at ávirka handlin við nýggjum bilum, tí í allarflestu færum verða brúktir bilar tiknir inn fyri nýggjar bilar. Og tað sigur seg sjálvt, at bilasølar mugu verða nógv varnari at taka brúktar bilar inn, nú vandin er fyri at brenna inni við teimum er munandi øktur.

Niðurstøðan er, at handlin við bilum, serliga brúktum bilum, kann steðga heilt.

Hendan vinnan er frammanundan illa sperd. Fåa vit hetta bakkestið afturat, er vandi fyri, at fleiri hóra ikki undan.

Hvørjar avleiðingar tað fær fyri aðrar tættir í samfelagnum, tollinntøkur landskassans, arbeiðsloysi og á annan hátt, kann ein og hvør so hugsa sær.

Ósemilig framferð

Eitt annað er so tað ósemiliga í framferðini hjá Tryggingarsambandinum.

Tað kann ikki góðtakast, at monopolið Tryggingarsambandið Føroyar, vart av lógtingslóg, uttan at himprast álægur tryggingartakarunum — borgarunum — munandi hægri tryggingargjöld, ja, í nógvum færum tvífoldar tæy, samstundis sum ein onnur lógtingslóg hevur ásett vinningssteðg, bæði í krónum og í prosentum, fyri bilasølarar eins og allar aðrar vinnurekandi.

Tað kann heldur ikki